

'Boodschappers met passie'

Kunstenaar José Maria Capricorne gebruikt zijn werk om de geschiedenis van Curaçao te vertellen. Zijn werk is de boodschapper. Zijn dochter Nilka exposeert haar sieraden: ketens. "Symbolisch betekent het dat je je ervan kan losbreken en je eigen verhaal kan vertellen."

Tekst: Judice Ledeboer Foto's: Ken Wong

Vader en dochter Capricorne hebben beiden hun hart gevuld en laten via de kunst zien wat ze voelen en waar ze voor staan. "Mijn vader heeft me vooral ingesprent dat je moet weten waar je vandaan komt. Het is belangrijk dat je jezelf in

historisch perspectief kan zien, zodat je weet waar je je kracht vandaan haalt. Je kan je ervan losmaken en je eigen verhaal vertellen. Dat is de symboliek van mijn kettingen", aldus Nilka, arbeidspsychologe en kunstenaar. José Maria Cap-

ricorne behoeft nauwelijks een introductie. Hij wordt ook wel de nestor van de Curaçaose schilderkunst genoemd en geniet internationale bekendheid. Beiden zijn in Otrobanda geboren, zij is 'coming', hij de 'eminence grise'.

Nilka studeerde psychologie in Nijmegen en later kunstmanagement in Amsterdam. Als jong meisje tekende en schilderde ze al, maar zette dit niet door. Ze volgde later lessen bij een kunstenaar die sieraden maakt. Zij maakte haar enthousiast. Hiermee trad ze in de voetsporen van haar vader, die als kleine jongen al met veel belangstelling bij een goudsmid in Otrobanda ging kijken hoe deze draden trok om het goud traditioneel te verwerken. "Ik groeide op met sieraden van Fehi Regales", zegt Capricorne. De kunstenaar zit achterover geleund in een stoel bij Gallery Alma Blou in landhuis Habaai, waar momenteel zijn nieuwe collectie schilderijen hangt en waar Nilka haar porseleinen sieraden exposeert. De liefde voor kunst is Capricorne met de paplepel ingegoten, want zijn vader was timmerman, die op traditionele wijze, veelal met de hand, meubels maakte. "Hij maakte alles, van doodskisten tot meubels die nu antiek zijn." "Tekeningen doe ik mijn hele leven al. Op mijn zevende kreeg ik mijn eerste waterverfdoosje." Zijn teken- en schildervaardigheden verrijfde hij later op de bedrijfschool van de Shell, waar hij teken- en schildlessen kreeg van de heer L. idells, een Griekse oorlogsvluchteling. "Bij hem leerde ik tekenen, schilderen, verf mengen en andere technieken en kreeg ik mijn eerste lesse in perspectief snijden. Dit kon ik later goed toepassen in mijn werk als plaatselijke schilder." Op een papertje tekent Capricorne hoe hij penselenharen veggsmijdt om een paar haren over te houden,

waarmee hij zijn zo herkenbare kunstwerken op het doek zet. "Vanaf mijn 19e werkte ik op Curaçao als plaatselijke schilder bij de Eerste Curaçaose Aardewerffabriek van de familie Vergoed. Als plaatselijke schilder teken je op gebakken klei met een heel fijn penseel." Nilka onderbreekt: "Volgens mij leerde je er ook om je te concentreren." "Ja, want de lijnen moeten héél dun zijn", gaat Capricorne verder.

Op de schilderijen die thans geexposeerd worden, is deze fijne manier van schilderen weer duidelijk te zien. De serie schilderijen toont (op het eerste gezicht) allemaal clowneske afbeeldingen, heel fijn en kleurrijk geschilderd. De schilder heeft met deze expositie "Tur hende felis i kontentu" echter een duidelijke boodschap en verwijst naar de toekomstige staatkundige structuur van de eilanden. "Met deze expositie wil ik de hele benadering van de politiek aangeven. Mijn werk heeft altijd veel te maken met de geschiedenis van de eilanden, met de mensen en de natuur. Ik heb toen ook 30 mei 1969 in schilderijen vastgelegd. Deze expositie slaat op deze tijd. Ik heb het referendum in de vorm van een toneelstuk weergegeven: het politieke spel, want zo zie ik de politiek waar iedereen elkaar de loef probeert af te steken."

Capricorne geeft uitend over de symboliek in een van de schilderijen met de titel 'Baile di Flamingo'. Hierop staat de komst op Bonaire van Tweede Kamerlid en oud-minister Henk Kamp, die commissaris voor Bonaire, Sint Eustatius en Saba is geworden, afgebeeld.

"Je ziet de zee met vissen en de Indiaan, de oorspronkelijke bewoner van Bonaire. De Indiaan leidt de commissaris, die op een flamingo, het symbool van Bonaire, zit, door het land. Veel mensen vergeten dat we allemaal immigranten zijn, weliswaar tegen onze wil. De oorspronkelijke bewoners van Bonaire waren vissers. Je ziet hier hoe de Bonaireaan kijkt hoe zijn eiland weer een ander gezicht, een andere status krijgt. Je ziet het bootje, de papegaai, de natuur." En met het schilderij 'E Bliahe dje Indjan' laat de kunstenaar zien hoe Hero Brinkman, Kamerlid voor de Partij voor de Vrijheid uit Nederland met zijn praatjes door de kleine Antillen wordt 'weggebonjourd'. De Indiaan leidt hem, zittend op een geit, het land uit. "Het maakt hem eigenlijk belachelijk", verhaalt Capricorne verder. "De geit, het symbool van ons Curaçao, overleefde alles."

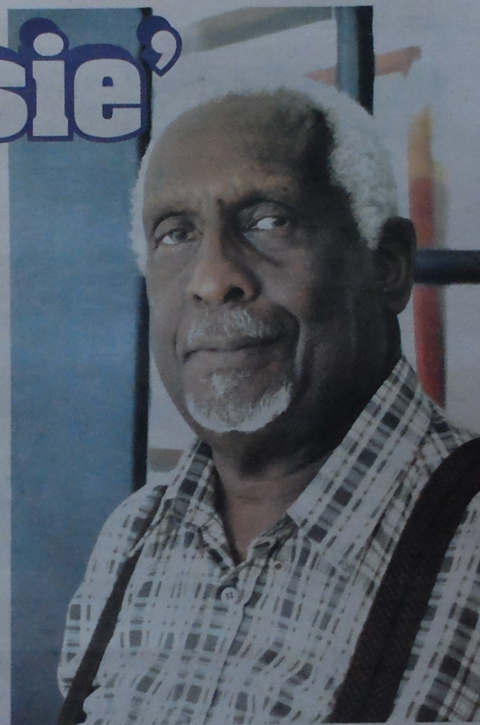
De kunstenaar is thans 76 jaar. Door de tijd heen is het werk dat hij maakt verschillende keren van stijl veranderd. Een facet heeft altijd de boventoon gevoerd: de kleuren. "Wij zijn geboren in een land van kleuren en we worden geboren met kleuren in de ogen", zegt Capricorne hierover. "Het gebruik van de kleuren gaat intuïtief." Behalve door middel van schilderijen heeft Capricorne zijn kunst ook kunnen toepassen bij gebouwen. Na de grafische school waar hij publiciteit en vormgeving studeerde, volgde hij de opleiding stedenbouw en stedenbouwkundig tekenen. Voor de huidige Openbare Bibliotheek bij de Waagat ontwierp hij het golvende element aan de gevel en in de centrale hal van de UNA herkent iedereen onmiskenbaar het spel van licht in de gekleurde mozaïeken op de muren. "De zon komt op en gaat weer onder en dan heb je iedere keer andere stralen." Capricorne verklaart zijn diverse stijlen als volgt. "Tijdens je opleiding leer je geen stijl. Die ontwikkel je pas echt als kunstenaar. Elke periode in je leven heeft een andere dimensie en andere

kleuren en dat zie je ook in mijn werk. Als je twintig bent leef je anders dan als je 40 of 50 bent. Ook het heen en weer reizen brengt je in andere sferen, in een andere geschiedenis en dat gebruik ik ook in mijn werk."

Hij vertelt over zijn zoon Sander die op 5-jarige leeftijd in 1977 overleed aan hersenletsel dat hij opliep tijdens zijn geboorte. In die tijd schildert Capricorne een schilderij van dieren. "Een dierenwereld in een dierenwereld. Het schilderij is het symbool van de geboorte van de mens en de geboorte van onze kinderen. Alles wordt opgenomen in het universum, de hele natuur. We komen uit de natuur en gaan ernaar terug, vandaar die dieren in de dieren."

De natuur heeft altijd een grote rol gespeeld in het leven van de kunstenaar. Hij bekommert zich ook om het milieu en wil dat via zijn kunst uitdragen. Zijn familie was vroeger in het bezit van plantage Esperanza, waar allerlei soorten fruit groeiden. Daarnaast groeide hij op met het gebruik van de lokale planten bij ziekte en ongemakken. "Ik had vroeger last van astma, maar ben genezen door de kalebassiroep van hier." In Nederland verwerkte hij een complete kruidentuin in het ontwerp van de binnen- en buitenruimte van het Instituut voor Toerisme in Breda, waar ook alle elementen van de natuur, hemel, aarde en de lucht terug te zien zijn in het pad dat uit rode en blauwe tegels bestaat, het symbool van de aarde en de zee.

Behalve het verlies van zijn zoon is ook de ondergang van de Akademie di Arte di Kòrsou (de Curaçaose Academie voor Beeldende Kunsten) voor hem een zwarte bladzijde in zijn leven. In 1970 nam Capricorne het werk van Eddy Ayubi bij de kunstacademie over en ook na zijn pensionering is hij altijd nauw betrokken geweest bij de academie, die tot zijn grote ontsteltenis en verdriet in 2002 ten gronde is gegaan kort nadat de overheid had besloten de academie te privatiseren. "Ik zou graag zien dat er

we er een echte kunstacademie komt, met alle respect naar alle mensen die zich met kunst bezighouden. Ik vind dat het onderwijs in handen van de overheid moet zijn. Dat waarborgt continuïteit. Vergest niet dat de Academie meer dan 30 jaar heeft bestaan. Alle kennis is nu verloren en er is ook vernietiging van geschiedenis en kapitaal. Voor de geschiedenis van dit land is het een trieste aangelegenheid. De bestuurders van toen hebben aangevoeld dat ze weinig inzicht hadden in het kunstonderwijs en het historisch besef. Het is schandalig dat men dingen doet zonder dat men de geschiedenis kent. Dat gebeurt wel vaker hier."

Terug naar de expositie van vader en dochter Capricorne. Ze zijn trots op elkaar en besluiten vorige jaar spontaan om samen te exposeren op hun geliefde Curaçao. "Deze expositie van mijn sieraden laat zien dat ik door mijn vader ben beïnvloed. Mijn werk is decoratief, maar het drukt ook een boodschap uit: het zijn de ketens van de Antilliaanse cultuur, die heel beladen is, maar ketens staan ook voor verandering. Ketens houden het volk bij elkaar, nu na het referendum." Nilka zegt vervolgens over het werk van haar vader: "Het belangrijkste in het werk van mijn vader is het ambigue

(dubbele). Het is het bitterzete dat mijn vader in zijn werk heeft, het ziet er soms grappig uit, maar het betekent iets heel anders." En over kunst in het algemeen zegt zij: "Het is van historisch belang dat mensen zich via kunst uiten en hun geld ermee kunnen verdienen. Passie wordt geboren uit schoonheid. Dingen die je vasthoudt in je leven zijn dingen die je van jongs af aan al mooi vindt."

En over het dochter-zijn van een bekende kunstenaar zegt ze: "Ik vind het belangrijk om zelfstandig te zijn. Het kan handig zijn om mee te varen op het succes van een bekende vader, maar je loopt wel het risico in zijn schaduw te komen, dus vind ik het belangrijk om mijn eigen stijl te ontwikkelen. Mijn vader gebruikt zijn werk om de geschiedenis van Curaçao te vertellen. Hij is erg begaan met de culturele ontwikkeling. Zijn werk is de boodschapper." En dat hebben vader en dochter gemeen. Via haar werk geven zij de wereld een boodschap, de één voornamelijk via de schilderkunst en de ander via haar prachtige sieraden.

De expositie is nog te zien tot 30 juni. Openingsdagen van Gallery Alma Blou zijn: maandag-vrijdag 09.00-12.30/14.00-17.30 uur en zaterdag 10.00-16.30 uur.